

ВІДГУК

Офіційного рецензента, доктора педагогічних наук, професора Осипової Тетяни Юріївни на дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки Олександри Олександрівни Моргун з теми «Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської освіти».

Актуальність теми дисертації

Поширення українсько-китайських контактів зумовило потребу в висококваліфікованих перекладачах китайської мови, які професійно володіють не тільки китайською мовою, а й глибоко обізнані з культурою Китаю. Своєчасність й надзвичайна актуальність порушеної дисертанткою проблеми зумовлена активністю наукового дискурсу щодо філософського, методологічного, психолого-педагогічного й методично-професійного супроводу підготовки сучасних перекладачів. Аналіз теорії і практики підготовки перекладачів китайської мови в Україні виявив низку суперечностей між: попитом на висококваліфікованих перекладачів-китаєзнавців, здатних розуміти інформацію лінгвокультурного характеру у міжмовній комунікації, й відсутністю інноваційних вітчизняних методик професійно-мовленнєвої підготовки перекладачів-синологів, спроможних здійснювати китайсько-український та українсько-китайський переклади в різних галузях; державними потребами в україномовних перекладачах та відсутністю методичного супроводу спеціальності «Переклад (китайська мова)»; вимогами до професіограми перекладачів-синологів та відсутністю досліджень вітчизняних науковців щодо загальних теоретичних і методичних засад формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови. У дисертації запропонувати один із варіантів розв'язання означених суперечностей. Все це робить наукову розвідку Олександри Моргун продуктивною, цікавою й корисною для функціонування українських закладів вищої освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Автором досліджено проблему формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської освіти.

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 9 від 31.03.2022 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Проведений аналіз дисертації Олександри Моргун дає підстави розглядати її як завершений та цілісний доробок з проблеми, важливої для вітчизняної педагогічної науки та освітянської практики. Науково-понятійний апарат дисертації визначено відповідно вимог і є достатнім для розв'язання окреслених дисертанткою завдань. Усебічному розв'язанню завдань наукового пошуку сприяла коректно використана система теоретичних і практичних методів дослідження, широка джерельна база. Обґрунтованість наукових результатів роботи забезпечено шляхом ретельного відбору методів дослідження. Справляє безумовно позитивне враження доцільне використання науковицею як загальнонаукових, так і конкретно-наукових методів дослідження. Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Пропозиціям і розробкам та висновкам, що представлені в дисертації властива повнота та логічність викладу, достатній рівень достовірності та обґрунтованості.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів

Олександром Моргун вперше визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови (забезпечення системності, комплексності й поетапності навчання майбутніх перекладачів лінгвокультурологічних аспектів у межах вивчення китайської мови; відображення просвітницько-філософських ідей, літературно-художньої спадщини, національно-культурних цінностей у змісті навчання майбутніх перекладачів; організація процесу формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в єдності аудиторних і позааудиторних занять з китайськомовних дисциплін з орієнтацією на активну самостійну роботу здобувачів вищої освіти). Науковицею обґрунтовано сутність поняття «лінгвокультурна компетентність майбутніх перекладачів китайської мови», визначено поняття «детермінанта формування лінгвокультурної компетентності»; розроблено модель (пізнавальна-накопичувальний, практико-діяльнісний, продуктивно-творчий етапи) формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови; визначено критерії оцінювання зазначеного феномена (культурно-просвітницька компетенція, літературно-художня компетенція, порівняльно-культурологічна компетенція, професійно-комунікативна компетенція) із відповідними показниками; описано рівні сформованості лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови (високий, достатній, задовільний, низький); уточнено поняття «засіб формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови». Подальшого розвитку дістала методика формування іншомовної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота Олександри Моргун вирізняється логічною структурою, складається з двох взаємопов'язаних розділів, кожен з яких

характеризується певним внеском у розвиток теорії і практики професійної освіти.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито ступінь її розробленості, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, позиціоновано методологічні, теоретичні та методичні засади, сформульовано гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів і можливості їх використання, подано відомості про апробацію й упровадження результатів роботи, її структуру та обсяг, загальну кількість публікацій.

У першому розділі **«Теоретичні засади формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської освіти»** розглянуто сутність лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови як науково-методичної проблеми, визначено її структуру, складові, детермінанти її формування; проаналізовано стандарт вищої освіти України (галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія»), освітньо-професійну програму зі спеціальності 035 «Філологія» спеціалізація: 035.065 Східні мови та літератури, типові навчальні програми нормативної дисципліни «Китайська мова» в площині формування лінгвокультурної компетентності здобувачів вищої освіти. На підставі одержаних даних визначено сучасний стан сформованості лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови; запропоновано критерії та показники оцінювання рівнів сформованості лінгвокультурної компетентності здобувачів вищої освіти.

У другому розділі **«Експериментально-дослідна робота з формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови»** визначено педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови. теоретично обґрунтовано, розроблено й упроваджено модель формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови,

що охоплює сукупність динамічно пов'язаних складників (мети, завдань, принципів, форм, методів, прийомів, засобів і педагогічних умов). Презентовано експериментальну методику формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови, в якій розкрито змістовий аспект формування лінгвокультурної компетентності в умовах університетської освіти; сформульовано основні положення відбору навчального матеріалу, визначено дидактичні принципи організації освітнього процесу; змодельовано процес формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови шляхом поетапного впровадження системи вправ з формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови, яка складається з трьох підсистем: ознайомлювальної, операційної, конструктивно-перекладацької.

Представлено і проаналізовано результати експериментального дослідження з формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови. формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови.

Статистична обробка одержаних кількісних результатів діагностування рівнів сформованості лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови із застосуванням критерію однорідності χ^2 (хи-квадрат) засвідчила статистичну значущість позитивних зрушень в ЕГ завдяки впровадження експериментальної методики формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови за розробленою моделлю (з ймовірністю 95%).

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи, у концентрованому вигляді відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. У роботі зроблені відповідні узагальнення й висновки, правильно оформлені додатки та список використаних джерел.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях дисертантки

Аналіз публікацій Олександри Моргун засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів дисертаційного дослідження кандидатського рівня. Основні результати дослідження висвітлено у 11 публікаціях авторки: 2 статті – у науковому фаховому виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of science, 1 стаття у виданнях категорії Б з педагогіки, 3 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав, 5 тез, 3 – апробаційного характеру.

Результати дослідження належним чином апробовані і впроваджені в освітянську практику. Експериментальною базою дослідження виступили: Державний заклад: «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Київський національний лінгвістичний університет (м. Київ), Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (м. Харків). В експериментальній роботі задіяно 302 здобувачів вищої освіти і 45 викладачів китайської мови.

Можливості використання практичного доробку автора

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблено й апробовано діагностувальну й експериментальну методики формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови; відібрано китайськомовні лінгвокультурологічно-спрямовані тексти (інформаційно-філософські, прозаїчні і ліричні твори, фольклорні твори) як навчальний матеріал; розроблено систему вправ з трьома підсистемами (ознайомлювальна, операційна, конструктивно-перекладацька), що сприяє розвитку і вдосконаленню знань і вмінь майбутніх перекладачів китайської мови у межах формування їхньої лінгвокультурної компетентності; укладено навчальний посібник «Культурологічні нариси Піднебесної» та спецпрактикум «Основи лінгвокультурної компетентності перекладача китайської мови» з метою покращення умов вивчення

китайської мови крізь призму культури Китаю й України та забезпечення адаптації здобувачів вищої освіти до міжкультурної комунікації. Результати дослідження можуть бути використані у процесі викладання фахових дисциплін, що забезпечують мовну підготовку фахівців-сходознавців: «Практичний курс китайської мови», «Проблеми міжкультурної комунікації», «Фразеологія у перекладі», «Труднощі перекладу художнього тексту», «Особливості перекладу усної комунікації», «Теорія і практика перекладу», у ході проходження перекладацької практики, під час написання курсових та під час проведення освітньо-культурних заходів.

Дискусійні положення та зауваження

Попри відмічений позитив, у роботі є спірні моменти, побажання та зауваження, які спонукають до дискусії, а саме:

1. Обґрунтовуючи цілком доцільно обрані педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови, з метою доведення доцільності їх запровадження бажано було б конкретизувати, на формування чи розвиток яких показників, на думку авторки, вони впливатимуть.
2. Описуючи систему вправ, запроваджених під час експериментальної роботи, слід було б не лише описати мету і хід їх проведення, а й описати ставлення до них студентів під час їх виконання.
3. Текст роботи містить поодинокі технічні огріхи, що не порушують органічне сприйняття тексту дисертації.

Натомість висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер, а тому не мають суттєвого впливу на високу позитивну оцінку рецензованого дисертаційного дослідження. Робота, безсумнівно, містить значні наукові доробки та нові, раніше не захищені наукові положення. Натомість висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку дисертації.

Загальні висновки й оцінка дисертації

Рецензована робота характеризується глибиною теоретичного аналізу і вагомістю методичних пропозицій. Це завершена науково-дослідна робота, виконана в контексті нових наукових підходів до професійної освіти.

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну одержаних результатів та їхню практичну значущість, а також відповідність поданої роботи вимогам до дисертацій, вважаємо, що дослідження **«Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської освіти»** сприятиме якісним змінам у професійній підготовці фахівців відповідного профілю, а її авторка – **Моргун Олександра Олександрівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент,

Доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

Тетяна ОСИПОВА

Реце
н

